

ประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1

Efficiency of School-Based Management of Basic Educational Institutions Under the Jurisdiction of the Office of Nakhon Pathom Education Area 1

สมศักดิ์ รอบคอบ

Somsak Robkob

ABSTRACT

The purposes of this research were: 1) to study the level of efficiency of school-based management [SBM] of basic educational institutions under the jurisdiction of the Office of Nakhon Pathom Education Area 1, 2) to compare the level of the efficiency of the basic educational institutions regarding to school size and school location, and 3) to study how to enhance the efficiency of SBM for basic educational institutions under the jurisdiction of the Office of Nakhon Pathom Education Area 1. The sample was 108 basic educational institutions. A questionnaire and focus group technique were used for data collection. The data were analyzed by using percentage, mean, standard deviation, one-way ANOVA, t-test and content analysis from a focus group.

The findings were as follows:

1. The overall SBM efficiency of the basic education institutions under the jurisdiction of the Office of Nakhon Pathom Education Area 1 was at a high level. When individual aspects were analyzed, the highest levels of efficiency were self-management, decentralization, people empowerment on educational management, participation, check and balance respectively.
2. The comparison between the schools' SBM efficiency regarding to schools' different sizes and locations revealed no significant difference.
3. Suitable measures to enhance the SBM efficiency of the basic education institutions under the jurisdiction of the Office of Nakhon Pathom Education Area 1 were 1) to develop administrators, teachers, and school councils about educational management regarding to participation of all the involving people, 2) to enhance planning system, team building, work assigning, educational resource finding, decision-making, evaluation, educational quality assurance, internal audit, public relations, law counselor appointment and 3) to establish administrative networks to support financial management.

Key words: efficiency, school-based management, basic educational institutions

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 2) เปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามขนาดและที่ตั้งของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 กลุ่มตัวอย่างเป็นสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 108 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามและเทคนิคการสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความแปรปรวนทางเดียว และค่าทดสอบที นอกจากนี้ยังได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหาจากการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัย พบว่า

1. ประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยประสิทธิภาพด้านการบริหารตนเองอยู่ในลำดับสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านการกระจายอำนาจ ด้านการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน ด้านการมีส่วนร่วม และด้านการตรวจสอบและถ่วงดุล ตามลำดับ
2. สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 ที่มีขนาดและที่ตั้งของสถานศึกษาต่างกัน มีประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานไม่แตกต่างกัน
3. แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษานครปฐม เขต 1 ได้แก่ 1) พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และกรรมการสถานศึกษาเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม 2) ปรับปรุงระบบการวางแผน การสร้างทีมงาน การมอบหมายงาน การระดมทรัพยากรทางการศึกษา การตัดสินใจ การประเมินผล การประกันคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบภายใน การประชาสัมพันธ์ และ 3) ให้มีการแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมาย สร้างเครือข่ายการบริหารเพื่อช่วยเหลือในด้านการบริหารงบประมาณ

บทนำ

ความเป็นมา

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 หมวด 5 ว่าด้วยการบริหารและการจัดการศึกษา ในมาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ ด้านบริหารบุคคล ด้านงบประมาณ และด้านการบริหารงานทั่วไปไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง และมาตรา 40 กำหนดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครองนักเรียน ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์ หรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ และ ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545ก: 24-25) จากความสำคัญตามที่ระบุในพระราชบัญญัติดังกล่าวจะเห็นว่า มีจุดเน้นให้การบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษาโดยตรง ให้สถานศึกษามีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ มีอิสระในการตัดสินใจในการบริหาร

จัดการด้านวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านงบประมาณ และด้านการบริหารงานทั่วไปในรูปของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ตัวแทนครู ตัวแทนผู้ปกครอง และชุมชนร่วมกันบริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องเหมาะสมและเป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชนให้มากที่สุด ดังนั้น การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management: SBM) จึงเป็นนวัตกรรมทางการบริหารการศึกษารูปแบบหนึ่งที่น่าสนใจในการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งเป็นภาระหน้าที่ของสถานศึกษาในการบริหาร จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 โดยประสานความร่วมมือให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและตัดสินใจ และร่วมพัฒนาประสิทธิภาพ การบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด โดยสถานศึกษาสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเองตามหลักการสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ 1) หลักการกระจายอำนาจ 2) หลักการมีส่วนร่วม 3) หลักการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน 4) หลักการบริหารตนเอง 5) หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล (อุทัย, 2542: 154-156)

การบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นรูปแบบการบริหารที่ได้รับความสนใจในวงการบริหารสถานศึกษาเป็นอย่างมากในปัจจุบัน เพราะเป็นรูปแบบที่สอดคล้องกับแนวทางการบริหารตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 นอกจากนั้นการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานจะต้องมีการลดอำนาจสั่งการจากระดับกระทรวงมาให้คณะกรรมการสถานศึกษา และ ถ่ายโอนอำนาจการบริหารจัดการจากเขตพื้นที่การศึกษามาสู่สถานศึกษาโดยตรง ทำให้การบริหารสถานศึกษาเป็นการตัดสินใจ ณ ฐานปฏิบัติการ (Site-Based Decision Making) ซึ่งจะต้องมีการให้อำนาจสถานศึกษาในการบริหารจัดการตนเอง โดยระบบการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วน

ได้ส่วนเสียโดยตรง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545: 54-57) สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติที่ได้กล่าวว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสามารถสนองความต้องการของสถานศึกษาและชุมชนการบริหารในรูปแบบของคณะกรรมการสามารถระดมผู้มีประสบการณ์ในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร ส่งผลให้ชุมชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของและพร้อมใจกันในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารและพัฒนาคุณภาพผู้เรียน สำหรับนโยบายการปฏิรูประบบบริหารจัดการของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้กำหนดให้การบริหารระบบบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นยุทธศาสตร์และได้กำหนดมาตรการในการดำเนินการไว้ 5 ประการ ได้แก่ 1) ปรับระบบบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 2) เร่งรัดการกระจายอำนาจให้สถานศึกษา 3) ส่งเสริมให้ใช้กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม 4) สร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนสังคม และ 5) ส่งเสริมการบริหารที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543: 11)

ปัจจุบันมีการปรับโครงสร้างการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กล่าวคือ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ได้กำหนดนิยามของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545: 2-3) หมายความว่า มีการรวมสถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติและกรมสามัญศึกษาตามโครงสร้างเดิมที่มีบริบทต่างกัน ดังนั้น จึงต้องพยายามพัฒนาระบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งจากการศึกษาแนวคิดและหลักการสำคัญเกี่ยวกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และจากข้อมูลการรายงานผลการบริหารที่ประสบความสำเร็จของผู้บริหารสถานศึกษาด้านแบบที่ผ่านมา

พบว่า ในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานนั้น มีแนวทางและปัญหาที่แตกต่างกันออกไป เพื่อให้การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมีประสิทธิภาพจึงมีความจำเป็นต้องศึกษาสภาพปัจจุบันของโรงเรียน และกำหนดแนวทางการบริหารให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของโรงเรียนเป็นสำคัญ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 ได้ดำเนินการพัฒนาประสิทธิภาพการจัด การศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยแบ่งสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดออกเป็น 8 โซนคุณภาพ (Quality zone) ประกอบด้วย 1) โซนคุณภาพพระปฐมวิทยาลัย 2) โซนคุณภาพราชินีบูรณะ 3) โซนคุณภาพศรีวิชัย 4) โซนคุณภาพสิรินธรราชวิทยาลัย 5) โซนคุณภาพกำแพงแสนวิทยา 6) โซนคุณภาพมัธยมฐานบินกำแพงแสน 7) โซนคุณภาพทองทองวิทยา และ 8) โซนคุณภาพบ้านหลวงวิทยา เพื่อส่งเสริมการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการพัฒนางานด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป ระหว่างสถานศึกษาภายในโซนคุณภาพและสถานศึกษาอื่นๆ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1, 2546: 5-6) จากแนวคิดดังกล่าว จะเห็นว่า ในแต่ละโซนคุณภาพได้มีการร่วมมือกันในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ตลอดจนการใช้ทรัพยากรร่วมกันในลักษณะเครือข่าย ซึ่งส่งผลดีต่อประสิทธิภาพการบริหารโดยรวมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นปัจจัยสำคัญต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาที่จะส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน ปัจจุบันผู้วิจัยมีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้รับมอบหมายจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 ให้ทำหน้าที่เป็นหัวหน้างานบริหารบุคคลของโซนคุณภาพมัธยมฐานบินกำแพงแสนซึ่งมีหน้าที่จัดโครงสร้างการบริหารงาน

ขององค์กรและพัฒนากุศลกรที่เกี่ยวข้อง จึงมีความสนใจที่จะศึกษาประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 และศึกษาแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 ซึ่งผลจากการวิจัยครั้งนี้ คาดว่า จะได้ข้อมูลที่เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษาในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้นต่อไป

แนวคิดทฤษฎี

จากการศึกษาแนวคิดหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานซึ่งเป็นข้อค้นพบจากงานวิจัยของอุทัย (2542: 154-156) ที่ได้เสนอหลักการสำคัญของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 5 ประการ ประกอบด้วย 1) หลักการกระจายอำนาจ 2) หลักการมีส่วนร่วม 3) หลักการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน 4) หลักการบริหารตนเอง และ 5) หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล ในการบริหารงานด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 โดยมีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทำหน้าที่กำกับ สนับสนุนและส่งเสริมผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ส่วนครูและบุคลากรเป็นผู้ปฏิบัติการให้บังเกิดผลตามนโยบาย จากหลักการดังกล่าวสามารถแสดงเป็นแผนภาพขอบข่ายแนวคิดทฤษฎีการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานได้ ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1
2. เปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารโดย

The Theoretical Framework of School-Based Management: SBM

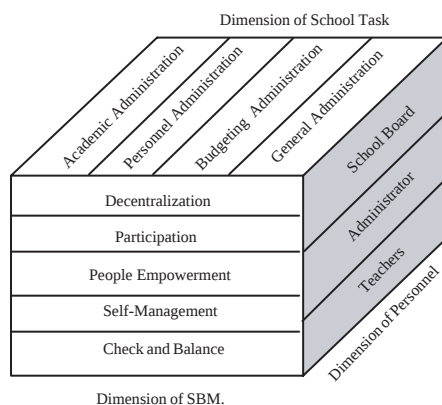

Figure 1 The Theoretical Framework of School-Based Management: SBM.

Source: Utai Boonprasert (1999: 154-156)

ใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1
จำแนกตามขนาดและที่ตั้งของสถานศึกษา

3. ศึกษาแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพ
การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่เหมาะสมกับ
บริบทของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1

สมมติฐานการวิจัย

1. สถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 ที่มีขนาดต่างกัน มี
ประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานแตก
ต่างกัน

2. สถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 ที่มีที่ตั้งต่างกัน มี
ประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานแตก
ต่างกัน

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ
สถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1
จำนวน 142 แห่ง ซึ่งตั้งอยู่ในเขตเทศบาล จำนวน 32
แห่ง และเขตองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 110
แห่ง โดยจำแนกเป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก 25 แห่ง
ขนาดกลาง 63 แห่ง และขนาดใหญ่ 54 แห่ง ส่วนผู้
ให้ข้อมูลในการศึกษาแนวทางพัฒนาประสิทธิภาพ
การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานด้วยการจัด
สนทนากลุ่ม (Focus group) คือ ผู้บริหารการศึกษา
ผู้บริหารสถานศึกษา นักวิชาการศึกษา ครูผู้สอนและ
กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับการคัดเลือก
ตามคุณสมบัติที่เหมาะสม จำนวน 10 คน

กลุ่มตัวอย่าง การวิจัยนี้ ใช้สถานศึกษาเป็น
หน่วยในการวิเคราะห์ (Unit of analysis) ดังนั้น
กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ จึงประกอบด้วย

กลุ่มที่ 1 เป็นสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน
เขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 ซึ่งได้มาโดย

กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตาราง Krejcie and Morgan และการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ได้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครปฐม เขต 1 จำนวน 108 แห่ง เป็น สถานศึกษาขนาดเล็ก 19 แห่ง ขนาดกลาง 47 แห่ง และขนาดใหญ่ 42 แห่ง ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล จำนวน 27 แห่ง และตั้งอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 81 แห่ง

กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษา แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้ โรงเรียนเป็นฐานด้วยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus group) โดยกำหนดให้มีส่วนร่วมสนทนา จำนวน 5 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารการศึกษาระดับเขตพื้นที่ที่ รับผิดชอบในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหาร สถานศึกษา 2) นักวิชาการศึกษาที่ทำการสอนวิชา การบริหารการศึกษาระดับอุดมศึกษาหรือผู้ที่เคย ทำการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 3) ผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการ บริหารสถานศึกษา 4) ครูผู้สอนที่มีส่วนร่วมในการ บริหารสถานศึกษา และ 5) กรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครปฐม เขต 1 ที่ประสบความสำเร็จใน การบริหารจัดการ กำหนดจำนวนกลุ่มละ 2 คน รวม 10 คน

ตัวแปรที่ศึกษา ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

ตัวแปรต้น คือ 1) ขนาดสถานศึกษา จำแนก เป็นขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก และ 2) ที่ตั้ง ของสถานศึกษา จำแนกเป็นเขตเทศบาล และเขต องค์การบริหารส่วนตำบล

ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 5 ด้าน ได้แก่ 1) การ กระจายอำนาจ 2) การมีส่วนร่วม 3) การคืนอำนาจ การจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน 4) การบริหารตนเอง และ 5) การตรวจสอบและถ่วงดุล

วิธีการเก็บข้อมูล ใช้แบบสอบถามและการ

สนทนากลุ่ม ดังนี้

1. แบบสอบถามเพื่อศึกษาประสิทธิภาพการ บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. การจัดสนทนากลุ่ม เพื่อขอทราบความ คิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนา ประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่ เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 โดยผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ของตัวบ่งชี้ที่มีค่าต่ำสุด ในแต่ละด้านมากำหนดเป็นประเด็นการสนทนา จำนวน 6 ประเด็น ได้แก่ 1) การมอบอำนาจในการ ตัดสินใจให้แก่บุคลากรที่ได้รับมอบหมายในการ ดำเนินงานด้านงบประมาณ-การเงินของสถานศึกษา 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนด้านการบริหาร บุคคลของคณะกรรมการสถานศึกษา 3) การระดม ทรัพยากรในท้องถิ่นมาจัดการศึกษาของคณะ กรรมการสถานศึกษา 4) การจัดกระบวนการบริหาร งานด้านงบประมาณ-การเงินของสถานศึกษา 5) การ ประชาสัมพันธ์มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาสู่ สาธารณชน และ 6) สถานศึกษาดันแบบในการ บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้สถาน ศึกษาเป็นหน่วยในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้นำ แบบสอบถามที่ตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วมา วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยมี แนวการวิเคราะห์ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับขนาดและที่ตั้งของ สถานศึกษา วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และ ร้อยละ นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ตาราง ประกอบการบรรยาย

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพการ

บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน วิเคราะห์และนำเสนอผลการวิเคราะห์ ดังนี้

1. ประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน แล้วนำมาวิเคราะห์โดยใช้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำค่าที่ได้ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ค่าเฉลี่ยของเบสท์ (Best)

2. การเปรียบเทียบประสิทธิภาพของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) หากพบความแตกต่างจะทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffé) ส่วนการจำแนกตามที่ตั้งของสถานศึกษา ใช้การวิเคราะห์ด้วย t-test

3. การวิเคราะห์แนวทางพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 ใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus group) และทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผล

1. ประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็น รายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านการบริหารตนเองอยู่ในลำดับสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านการกระจายอำนาจ ด้านการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน และด้านการมีส่วนร่วม ตามลำดับ โดยด้านการตรวจสอบและถ่วงดุล อยู่ในลำดับสุดท้าย (Table 1)

2. การเปรียบเทียบระดับประสิทธิภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 สรุปได้ ดังนี้

2.1 สถานศึกษาที่มีขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ มีประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้ โรงเรียนเป็นฐาน ไม่แตกต่างกัน (Table 2-3)

Table 1 Mean and Standard deviation of SBM efficiency of the basic education institutions under the jurisdiction of the Office of Nakhon Pathom Education Area 1.

SBM efficiency	$\bar{X}$	S.D.	Level
1 Decentralization	4.10	0.38	High
2 Participation	4.03	0.40	High
3 People empowerment on educational management	4.09	0.40	High
4 Self-management	4.14	0.43	High
5 Check and balance	3.98	0.42	High
Total	4.06	0.36	High

Table 2 Mean and Standard deviation of SBM efficiency of the basic education institutions under the jurisdiction of the Office of Nakhon Pathom Education Area 1 regarding to schools' sizes.

SBM efficiency	Small size (n=19)		Middle size (n=47)		Big size (n=42)	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. Decentralization	4.06	0.43	4.09	0.37	4.13	0.39
2. Participation	4.04	0.41	4.02	0.42	4.02	0.39
3. People empowerment on educational management	4.01	0.45	4.09	0.41	4.13	0.36
4. Self-management	4.06	0.5	4.09	0.4	4.24	0.41
5. Check and balance	3.88	0.54	3.97	0.43	4.03	0.36
Total	4.03	0.41	4.05	0.37	4.09	0.33

2.2 สถานศึกษาอยู่ในเขตเทศบาลและ
องค์การบริหารส่วนตำบล มีประสิทธิภาพการบริหาร
โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานไม่แตกต่างกัน (Table 4)

3. แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการ
บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่เหมาะสมกับบริบท
ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม

เขต 1 สรุปผล ดังนี้

3.1 ควรมีการพัฒนาผู้บริหาร ครูผู้สอน และ
กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เกี่ยวกับการบริหาร
แบบมีส่วนร่วม

3.2 ควรปรับปรุงระบบการวางแผนการสร้าง
ทีมงาน การมอบหมายงาน การตัดสินใจ การระดม

Table 3 Comparison of SBM efficiency of the basic education institutions under the jurisdiction of the Office of Nakhon Pathom Education Area 1 regarding to schools' sizes.

SBM efficiency		SS	df	MS	F	p
1. Decentralization	Between group	0.060	2	0.030	0.201	0.818
	Within group	15.798	105	0.150		
	Total	15.858	107			
2. Participation	Between group	0.007	2	0.003	0.020	0.980
	Within group	17.306	105	0.165		
	Total	17.313	107			
3. People empowerment on educational management	Between group	0.205	2	0.103	0.644	0.527
	Within group	16.753	105	0.160		
	Total	16.958	107			
4. Self-management	Between group	0.674	2	0.337	1.862	0.160
	Within group	18.994	105	0.181		
	Total	19.668	107			
5. Check and balance	Between group	0.304	2	0.152	0.852	0.429
	Within group	18.711	105	0.178		
	Total	19.015	107			
Total	Between group	0.060	2	0.030	0.228	0.796
	Within group	13.794	105	0.131		
	Total	13.854	107			

Table 4 Comparison of SBM efficiency of the basic education institutions under the jurisdiction of the Office of Nakhon Pathom Education Area 1 regarding to schools' locations.

SBM efficiency	City area (n=27)		District area (n=81)		t	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. Decentralization	4.09	0.39	4.11	0.39	0.027	0.820
2. Participation	3.92	0.39	4.06	0.40	1.583	0.116
3. People empowerment on educational management	3.99	0.40	4.12	0.40	1.493	0.138
4. Self-management	4.15	0.45	4.14	0.43	0.032	0.974
5. Check and balance	3.96	0.43	3.99	0.42	0.328	0.743
Total	3.99	0.34	4.08	0.36	1.178	0.242

ทรัพยากรทางการศึกษา การประเมินผล การประกันคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบภายใน และการประชาสัมพันธ์

3.3 ควรมีการแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายและสร้างเครือข่ายการบริหารจัดการ เพื่อช่วยเหลือกันด้านการบริหารงบประมาณ-การเงิน โดยเน้นบุคลากรในท้องถิ่นเป็นลำดับแรก

3.4 สถานศึกษาด้นแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ควรมีลักษณะเด่น ดังนี้

3.4.1 ผู้บริหารสถานศึกษามีวิสัยทัศน์มีความรู้ความสามารถและทักษะด้านการจัดการศึกษา มีคุณธรรม จริยธรรม และมีการพัฒนาตนเองตลอดเวลา

3.4.2 ครูผู้สอนต้องเป็นใฝ่รู้ใฝ่เรียน เป็นผู้ยอมรับการเปลี่ยนแปลง มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนและเป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของชุมชน

3.4.3 สถานศึกษามีระบบบริหารจัดการที่ดี มีระบบประกันคุณภาพภายใน มีการสร้างเครือข่ายการทำงานระหว่างโรงเรียน

3.4.4 ผู้ปกครองนักเรียน กรรมการสถานศึกษา และชุมชน มีความพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ หรือทำตามบทบาทหน้าที่

3.4.5 นักเรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ และตรงตามความต้องการของท้องถิ่น ทั้งนี้คุณภาพนักเรียนต้องดี เก่ง และมีความสุข

ข้อเสนอแนะและประโยชน์ของงานวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. สถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรนำผลการวิจัยเกี่ยวกับระดับประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาการบริหารจัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการตรวจสอบและถ่วงดุล ซึ่งมีระดับประสิทธิภาพต่ำสุด

2. สถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรนำผลการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานไปใช้เป็นข้อมูลและแนวทาง

ในการพัฒนาการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนเพื่อก่อให้เกิดผลดีต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามขั้นตอน ดังนี้ 1) วางแผนงานสร้างความสัมพันธ์การมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับชุมชน 2) สร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติความสำเร็จของสถานศึกษา 3) ให้บริการที่มีคุณภาพแก่ชุมชน 4) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมพัฒนาและช่วยเหลือชุมชน 5) แสวงหาเพื่อรับการส่งเสริม สนับสนุนจากชุมชน และ 6) ประเมินผลงานการมีส่วนร่วมและความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน

3. เขตพื้นที่การศึกษาควรส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่เป็นข้อค้นพบจากการสนทนากลุ่ม โดยหารูปแบบการพัฒนาที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและชุมชนให้มีความพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษา เรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยขยายกลุ่มเป้าหมายให้มากขึ้น เป็นเขตจังหวัด หรือเขตตรวจราชการของกระทรวงศึกษาธิการ

2. ควรมีการศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยพิจารณาตัวแปรที่เป็นปัจจัยด้านต่างๆ ทั้งภายในและภายนอก

3. ควรมีการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพ กรณีศึกษาสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

4. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

ประโยชน์ของงานวิจัย

1. ผลการวิจัยสามารถใช้เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้เกี่ยวข้องในการนำไปใช้ในการวางแผนและพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1

2. ผลการวิจัยสามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับเขตพื้นที่การศึกษาในการประสาน ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาในสังกัดพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของแต่ละสถานศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1. 2546. บทสรุปผู้บริหาร แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษา. นครปฐม: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.

2543. แนวทางการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 ก.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545.

กรุงเทพมหานคร: สำนักนโยบายแผนและมาตรฐานการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สกศ.

————. 2545 ข. สภาพและปัญหาการบริหาร

และการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา

ในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักนโยบาย

แผน และมาตรฐานการศึกษา ศาสนาและ

วัฒนธรรม สกศ.

อุทัย บุญประเสริฐ. 2542. รายงานการศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. กรุงเทพมหานคร: สกศ.